

Memòria del MAPA DE PATRIMONI CULTURAL de PIERA (Anoia)

Redacció a càrrec de:

Marta Lloret Blackburn, Antequem SL

Agost de 2025

Oficina de Patrimoni Cultural

Ajuntament de Piera

Mapa del Patrimoni Cultural de Piera (Anoia)

Marta Lloret Blackburn

Mataró, agost de 2025

SUMARI

1. PRESENTACIÓ	4
2. AGRAÏMENTS	5
3. MARC GEOGRÀFIC I HISTÒRIC	6
3.1. Medi Físic	6
3.2. Demografia i economia	6
3.3. Síntesi històrica	8
3.4. Toponímia i escut municipal.....	11
4. METODOLOGIA	13
4.1. Marc teòric.....	13
4.2. Model d'inventari	13
4.3. Programa de treball	14
5. RESULTATS DE L'ESTUDI.....	16
5.1. Elements fitxats i elements no fitxats	16
5.2. Patrimoni immoble.....	17
5.3. Patrimoni moble	22
5.4. Patrimoni documental.....	24
5.5. Patrimoni immaterial.....	24
5.6. Patrimoni Natural.....	26
5.7. Estat actual dels elements inventariats	28
6. BIBLIOGRAFIA	30
ANNEX 1. LLISTAT D'ELEMENTS NO FITXATS	33

CRÈDITS

Nom del projecte	Mapa del Patrimoni Cultural
Població i comarca	Piera, Anoia
Promoció i finançament	Oficina del Patrimoni Cultural (Diputació de Barcelona) Ajuntament de Piera
Execució	Antequem, SL
Autors	Marta Lloret Blackburn
Coordinador d'Antequem SL	Marc Bosch de Doria
Coordinador de la Diputació de Barcelona	María del Agua Cortés Elía
Ajuntament de Piera	Raquel Calsina Galàn (Regidora de Cultura) Maria Morral Bonastre (Tècnica)
Dates d'execució	Novembre 2024 – Agost 2025

1. PRESENTACIÓ

L'Oficina de Patrimoni Cultural (OPC) de la Diputació de Barcelona és un servei especialitzat en la cooperació i promoció del patrimoni cultural local. Dins del seu Programa Estudis i Projectes de Patrimoni Cultural, l'OPC promou l'elaboració de Mapes del Patrimoni cultural local, amb col·laboració dels municipis interessats, seguint els següents objectius:

- Recerca exhaustiva de dades sobre el patrimoni cultural del municipi.
- Valoració dels elements reconeguts.
- Adopció de mesures per a la seva protecció i conservació.
- Planificació de les accions de rendibilització social i cultural.

Aquesta memòria tècnica reflecteix el resultat dels treballs de recerca i elaboració del Mapa del Patrimoni Cultural del municipi de Piera (Anoia). L'estudi ha estat encarregat a l'empresa de serveis de patrimoni cultural ANTEQUEM, S.L, com a resultat de l'adjudicació del contracte derivat de l'Acord Marc de serveis de data 16/9/2024, sorgit a partir de la sol·licitud efectuada per l'Ajuntament de Piera en el marc de la convocatòria del Catàleg de Serveis de la Diputació de Barcelona de l'any 2024.

La realització del treball ha estat executada per Marta Lloret, entre els mesos de novembre de 2024 i juliol de 2025, amb la coordinació de Marc Bosch de Doria.

Vista del nucli del Mercadal des de Castell de Fang

2. AGRAÏMENTS

Aquest treball no s'hauria pogut realitzar sense l'inestimable ajut d'un seguit de persones i institucions a qui volem agrair enèrgicament la seva col·laboració. En primer lloc volem agrair la col·laboració del personal de l'Ajuntament de Piera pel seu interès i les gestions facilitades, així com a la tècnica de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona que ha supervisat el treball.

La tasca feta des de fa anys per diversos ciutadans de Piera ha contribuït de forma notable a la conservació i coneixement del patrimoni local. També ha estat important per a la redacció del Mapa de Patrimoni, pel que des d'aquí volem donar el nostre agraïment a l'expert local Antoni Escudero, l'ajut del qual ha estat constant i molt valuós per a desenvolupar el treball. Igualment a la Montse Cantí i en Josep Raventós pel seu acompanyament; a la Gemma Pujol, l'Imma Pujol i en Pitu Serra, de l'Associació Piera Pedra Seca per guiar-nos i facilitar-nos la feina.

3. MARC GEOGRÀFIC I HISTÒRIC

3.1. Medi Físic

El municipi de Piera es troba al sud-est de la comarca de l'Anoia, formant una àrea de transició amb l'Alt Penedès. Té una extensió de 57,2 km² i es troba a una altitud mitjana de 324 m sobre el nivell del mar, sent el terme més extens de la comarca. Limita al nord amb Castellolí i El Bruc, a l'est amb Masquefa, al sud amb Sant Sadurní d'Anoia, i a l'oest amb Cabrera d'Anoia; i inclou barris i caserius com per exemple ca n'Aguilera, el Bedorc, Sant Jaume Sesoliveres, La Fortesa, can Bou, can Cairot i can Canals. També hi ha un bon nombre d'urbanitzacions, com son can Bonastre, can Bou, can Canals de Masbover, el Portell, can Claramunt, can Martí de l'Estela, can Mas, can Mata, el Bosc de l'Àliga, el Castell de la Ventosa, els Boscos de Can Martí, la Grua, la Venta i can Mussarro, Sant Jordi i Vallbonica.

Geomorfològicament, Piera és una zona de mosaic agroforestal mediterrani: terrenys de vinya i secà barrejats amb pinedes i alzinars, amb boscos de ribera al llarg del riu Anoia i afluent com la riera de ca n'Aguilera. Al sud del terme hi ha torrents que desemboquen en l'Anoia, i geològicament destacables són espais com les Flandes, amb formacions argiloses erosionades que recorden congostos en miniatura. El clima de Piera és de tipus mediterrani, que es caracteritza pels estius càlids i hiverns suaus. El règim pluviomètric es concentra a la primavera i la tardor, essent pràcticament nul a l'estiu.

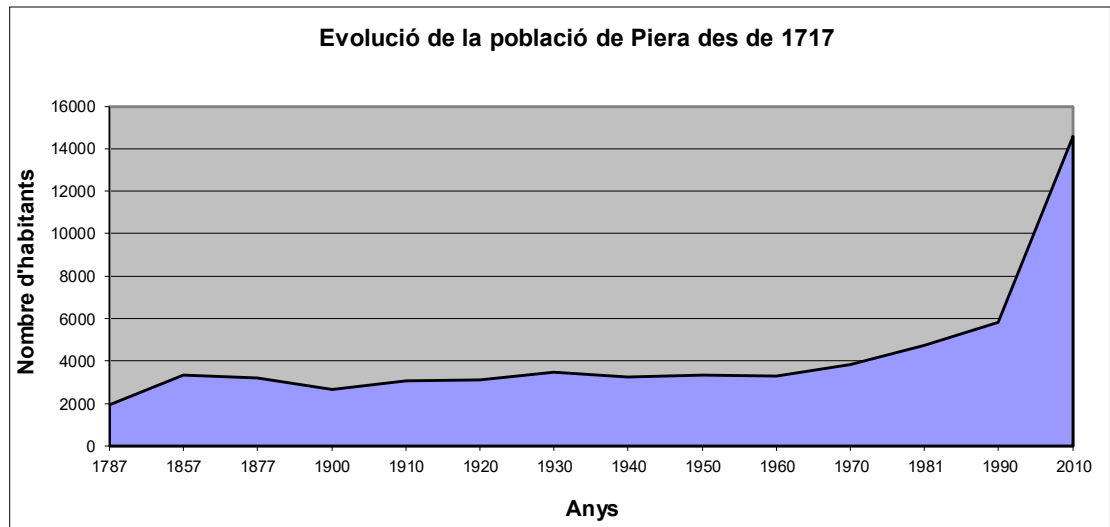

Riu Anoia

3.2. Demografia i economia

Des de l'època medieval, la població de Piera estava concentrada a l'entorn del castell de Piera o de Fontanet i el raval menestral que s'hi va construir a sota, i més tard al nucli del Mercadal, un nucli fortificat construït a peu del camí ral. La consolidació del Mercadal va portar a un augment demogràfic cada cop més gran en aquest sector, en detriment del Raval Jussà, amb un espai molt més limitat per la orografia del lloc. Dins del terme de Piera també hi trobem petites poblacions rurals com per exemple el Bedorc i un bon nombre de masos dispersos. En el fogatge de 1497 consta que aquell any tenia 109 focs, és a dir llars, famílies. Al fogatge de 1553 en tenia 124. Ja mirant la població de principi del segle XVIII veiem que la població es va mantenir de forma força estable, ja que l'any 1717 hi havia 709 habitants. A final d'aquest segle

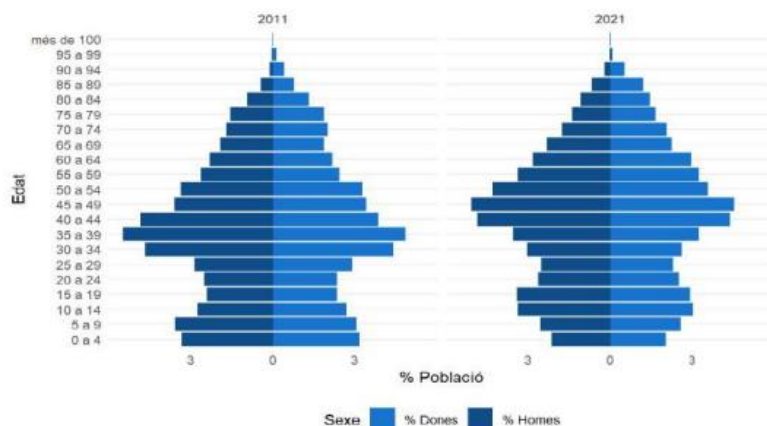
és on comencem a veure un cert creixement que va seguir el segle XIX, amb 1924 habitants l'any 1787 i 3221 l'any 1877. Tot i un petit daltabaix a principi del segle XX, la població es va mantenir força estable fins a la dècada de 1970, coincidint amb la construcció de les primeres urbanitzacions al municipi. A partir d'aquí començaria un període de creixement demogràfic exponencial que ha arribat fins a l'actualitat. Així, l'any 1960 hi havia 3283 habitants i el 1970 3813. A finals del segle XX ,concretament el 1998 ja es va arribar als 8031 habitants, i deu anys més tard, el 2008, 14025. Els cens actual oficial (de l'any 2024) és de 17555 habitants.

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

Per sectors de població, les estadístiques dels darrers anys reflecteixen una dinàmica similar a la societat en general del nostre país, en què predomina la població adulta entre els 40 i els 55 anys, mentre que els infants (0-4 anys) i els majors de 70 anys són els menys nombrosos.

POBLACIÓ TOTAL DE PIERA PER GRUPS D'EDAT DE L'ANY 2022

Font: Ajuntament de Piera.

Tradicionalment, les principals activitats econòmiques desenvolupades a Piera han estat l'agricultura i la ramaderia, així com la dels oficis manufacturadors com el de sabater, ferrer, paraire, teixidor... que ja es documenten a la zona en època medieval. També s'hi documenta alguna activitat preindustrial a partir dels diversos molins fariners presents a la zona. Va ser sobre un d'ells que es va implantar la fàbrica tèxtil de can Ferrer del Coll. Amb l'arribada del tren a Piera, s'hi van implantar més indústries, com la Bòbila, la Fàbrica Nova i can Salada. Com a activitat tradicional destacable hi ha la de la terrisseria, que va viure una gran prosperitat a Piera des del segle XIX amb diferents terrisseries a la zona del nucli. Des de la segona meitat del segle XX, l'activitat predominant és la del sector serveis.

Piera és una població força ben comunicada a nivell terrestre, amb la principal carretera la C-15 que passa pel sud del terme i que enllaça el Garraf amb el Penedès i Igualada. A nivell local, el nucli de Piera comunica amb els pobles de Bedorc, Sant Jaume Sesoliveres i La Fortesa a través de la carretera BV-2242, i amb can Cairot, can Canals i el Portell per la BV-2241. A nivell comarcal, té la carretera B-224 que ve de Masquefa. Finalment, pel municipi també hi transcorre el carril ferroviari de la línia R6 i R60 de la línia Llobregat-Anoia.

3.3. Síntesi històrica

Els vestigis humans més antics coneguts de Piera, que s'identifiquen a través dels jaciments localitzats al terme, són les restes prehistòriques del paleolític mitjà documentades a partir de la troballa esporàdica de sílex a les terrasses del riu Anoia, en especial a la zona de la Fortesa. A la zona de Sant Jaume Sesoliveres també s'hi documenten destrals de pedra polida del Neolític mitjà. El primer enterrament localitzat dins del terme de Piera és del període Neolític final, també a la zona de la riera de la Fortesa, on s'hi van trobar restes d'ossos sense connexió entre els que hi havia un crani infantil, diferents animals i fragments de ceràmica. Malauradament, la seva situació en una zona amb forta erosió n'ha alterat la interpretació de forma significativa.

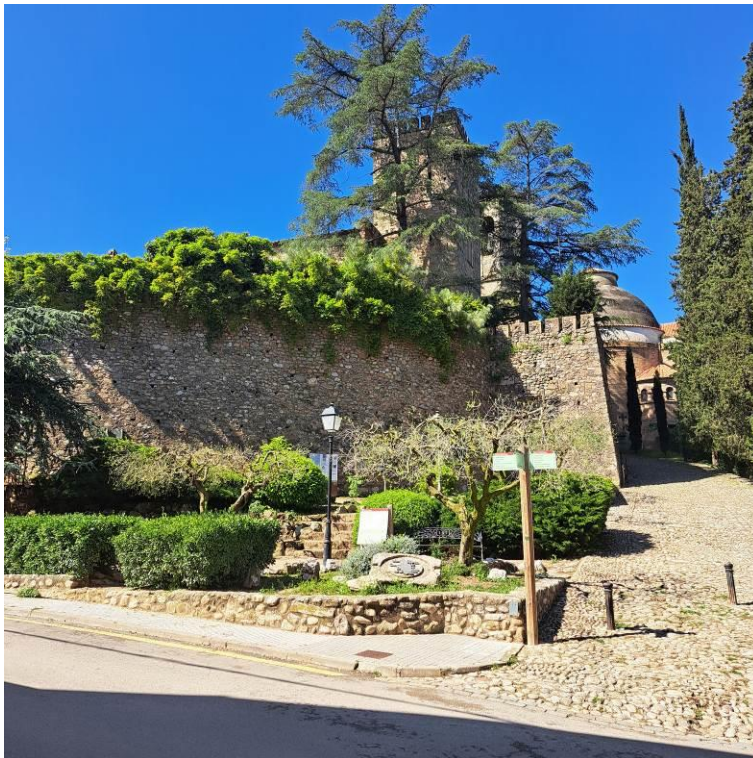
Al turó del castell de la Ventosa, a la denominada cova de la Ventosa, s'hi documenta també un enterrament de dos individus del període Calcolític, amb un aixovar format per un recipient campaniforme datable de l'any 2000 aC. Ja de l'edat del Bronze a Piera només s'hi han trobat fragments de ceràmica a la zona de la riera de la Guinovarda.

Mapa del Patrimoni Cultural

Piera (Anoia)

Es coneixen indicis d'assentaments ibers a la zona del turó del castell de Piera; a la zona de la Fortesa, per la troballa d'una moneda; i en una vinya propera al Mas Bonans, entre d'altres; però en tots els casos es tracta de troballes en superfície de material ceràmic. Encara més testimonials han estat els vestigis d'època romana localitzats a la localitat.

Situada a la marca del Penedès, al segle X la zona de Piera va ser ocupada per part de poders emergents de la societat comtal, que hi van establir castells termenats. El castell de Fontanet o de Piera es documenta ja a la carta de poblament del Freixe de l'any 955. Estava en mans dels vescomtes de Barcelona i més tard va passar a la monarquia. La capella castral de Santa Maria es documenta l'any 1002 entre les possessions del monestir de Sant Cugat. Va ser consagrada l'any 1260, quan ja consta com a església parroquial, i a l'entorn de la seva sagrera s'hi va crear un primer nucli de cases fortificat.

Vers el segle XI al sector extramurs del castell de Fontanet hi va néixer un primer barri de menestrals denominat Raval Jussà que s'estenia fins a la riera de la Guinovarda. Al centre d'aquest veïnat hi havia l'antiga plaça del mercat, que fou traslladada al Mercadal vers el segle XIV, a peu del camí ral. Des del portal d'en Selva fins a les cases noves. La muralla que envoltava el Mercadal tenia una torre denominada del Cap Carrer o del Mur fort de la Vila (situada prop del portal d'en Selva en direcció al Passeig del Prat) i tres portals d'entrada, dels quals només se'n conserva el Portal d'en Romanyà. El castell va pertànyer a la corona fins al segle XIV, quan va passar a mans del compte de Cardona i ja al segle XV al monestir de Pedralbes.

Al lloc del Freixe, que com hem esmentat té una carta de poblament de l'any 955, tenia un castell que pertanyia al vescomtat de Barcelona fins que al segle XIII fou donat a la canònica de Santa Maria de Solsona. Dins del seu terme hi havia tres molins i importants recursos, que foren motiu de litigi entre els Freixe, castllans del castell, i la canònica per les impositions de pagament. A la zona de la Ventosa també tenim notícies de l'existència d'una fortificació que l'any 1188 el rei Alfons el Cast va donar al monestir de Sant Cugat.

També d'època medieval són algunes masies del terme i el petit nucli rural de Sant Jaume Sesoliveres i el Bedorc. Aquest últim es va crear ja en època moderna i sobretot contemporània a partir de les masies de can Ferrer del Coll, can Parellada, ca l'Enric, ca l'Olivé i can Valls.

El segle XVIII la vila de Piera va viure un creixement urbà amb la construcció de cases als barris existents, entre les que destaca el casal barroc de Casa Sastre, en mans del notari borbònic Jeroni Sastre i Rovira. A finals d'aquest segle, el cultiu de la vinya en bona part del terme va portar a un creixement demogràfic i econòmic important, ja que els parcers que hi treballaven també s'hi van establir. En concret, molts ho van fer a la Fortesa, Sant Jaume Sesoliveres, ca n'Aguilera i el Bedorc, que es van consolidar en aquest moment. La terrisseria va ser una altra activitat econòmica molt important a Piera, gràcies a l'existència d'argila a la proximitat de la vila. Hi trobem documentades les terrisseries a cal Tasta, can Jana, ca l'Isidret, cal Moreno i cal Víctor, que tenien l'obrador i el forn davant la casa, a més de les bòviles Ventura i el forn del Pep. L'arribada de la fil·loxera a les vinyes catalanes va suposar un sotrac econòmic fort per la pagesia, els rabassaires i els hisendats que les explotaven.

Tot i així, a finals del segle XIX, es van començar a construir cases de grans terratinents al nucli, alguns dels quals havien fet fortuna a les Amèriques i d'altres hi establien les primeres indústries. Ja a principi del segle XX hi havia una colònia d'estiuejants que feien estades a la Vila, que va a ser coneguda per la seva aigua i les seves fonts. A través de l'explotació de l'aigua de la Font del Prat, es va arribar a comercialitzar sota el nom d'Aigua de Piera. L'arribada del tren a la població l'any 1893 va contribuir de forma notable a aquest creixement de la vila, tant pel que fa a la indústria com a l'estiueig. Al centre de la població s'hi va habilitar el nou ajuntament a cal Bitxo i s'hi va construir el Foment, un saló-café on s'hi reunia la burgesia local i que enguany celebra el seu centenari. A partir de la dècada de 1920 l'estètica noucentista va començar a fer-se visible en els casals que es construïen, alguns d'ells amb destacats esgrafiats de l'artista Ferran Serra i Sala, conegut com a "Ferdinandus".

L'esclat de la Guerra Civil va marcar tot el país i a Piera es van produir diversos successos violents i represàlies sobre alguns propietaris, on almenys en van morir cinc, confiscació de terres i edificis i saquejos en esglésies. Molt sentida pel poble va ser precisament la crema de

l'església parroquial i de la imatge del Sant Crist de Piera, de la qual alguns veïns en van poder salvar la mà.

Acabada la guerra, ja a la dècada de 1970, al terme de Piera hi van començar a créixer urbanitzacions que van fer créixer notablement la població. També es va produir una revitalització de la vida social i cultural, especialment a partir dels anys 1980.

3.4. Toponímia i escut municipal

A Piera hi ha diversos topònims d'origen molt antic que han arribat als nostres dies. El nom Piera prové del llatí medieval *Apiaria*, terme que significa “abellars” o llocs d'apicultura. El castell citat com *Castrum Apiaria* donà nom a la població central. El topònim Bedorc és un dels pocs noms pre romans de l'Anoia i podria tenir un origen celta associat als Bitúriges, tribu procedent del nord de França. L'evolució del nom passa per *Bedorg*, *Bedorch* i *Badorc* fins a l'actual Bedorc. El nom Creixà apareix documentat molt aviat, i tot fa pensar que es tracta d'un topònim d'origen preromà (possiblement iber o cèltic) o potser romanitzat. El filòleg i etimòleg Joan Coromines el considera un nom opac, però suggereix que pot derivar d'un antropònim llatí (nom personal), com *Crescianus* o *Crescius*, o fins i tot d'un nom preromà d'origen indoeuropeu relacionat amb la idea de “creixement” o “forma allargada”.¹ Pel que fa al topònim de la Ventosa, deriva directament del llatí vulgar *ventosa*, femení de *ventosus*, que significa “ventós” o “exposat al vent”. Aquesta paraula prové de *ventus* (vent). Ja en català antic es troba documentada amb el significat de “lloc on fa molt vent”, i apareix sovint com a topònim arreu dels Països Catalans.

¹ COROMINES, J. (1994). *Onomasticon Cataloniae (vol II)*. Barcelona: Curial Edicions.

Santa Creu de Creixà

L'escut de Piera porta el següent blasonament: corona de la baronia, i l'escut és encaironat, el bàcul i el sudari de l'abadessa i a l'interior dos caps de l'alabarda, un soldat assegut, una senyera i els vuit punts de Pedralbes².

Escut de Piera

² https://ca.wikipedia.org/wiki/Escut_de_Piera

4. METODOLOGIA

4.1. Marc teòric

La finalitat d'aquest treball és la recopilació exhaustiva dels elements del patrimoni cultural i natural del municipi de Piera. L'eix bàsic de treball és l'inventari de tots els elements susceptibles de ser reconeguts com a rellevants o singulars de la població pels seus valors històrics, artístics, simbòlics o identitaris, a partir d'una tipologia concreta que permet englobar-hi totes les accepcions reconegudes. De cada element es fa una fitxa amb totes les dades que s'hagin pogut recopilar d'aquell bé cultural, ja sigui a través de la documentació bibliogràfica, a través d'arxius o d'informació oral. Amb l'inventari fet i les dades recollides es poden fer les pertinents classificacions, anàlisi i estudis estadístics, a fi i efecte de fer-ne una valoració, tant a nivell individual de cada bé com global.

Es tracta de facilitar a l'ajuntament i als ciutadans una eina de coneixement de la globalitat del seu patrimoni i un instrument que permeti d'establir mesures per a la seva protecció i conservació; el seu accés públic; la planificació de la seva rendibilització social; l'elaboració de programes de difusió (com per exemple programes didàctics i turístics, publicacions, jornades de debat o conferències); la presa de decisions en el planejament urbanístic; i la planificació de la senyalització, entre d'altres mesures.

Però es tracta d'un element viu, un instrument que pot créixer o disminuir. S'hi podran afegir més endavant nous elements si es considera oportú o perquè apareguin nous elements, desconeguts en el moment de la realització del treball (nous jaciments arqueològics, donacions de col·leccions, etc.). O se'n poden treure per motius diversos, com la seva destrucció (natural o antròpica). Amb aquestes premisses, cal considerar el Mapa de Patrimoni Cultural com una eina dinàmica i activa.

S'ha de tenir present, però, que no es tracta d'un treball de recerca pura i estricta. No s'ha pretès fer una història de Piera, ni fer un anàlisi de l'evolució del municipi, ni un estudi estadístic. No hi ha el plantejament d'una hipòtesi, ni s'han fixat uns objectius científics. Per tant no hi ha unes conclusions, ja que no es tracta d'un element clos, sinó viu, com hem dit abans. Tampoc és un catàleg del patrimoni o de béns, amb una normativa associada de protecció. Per tant, no té capacitat legal ni normativa. És una base de dades, que recull tot el patrimoni existent en el municipi, a partir de la qual es poden gestionar diverses accions; però sempre com a punt d'inici.

4.2. Model d'inventari

El mapa del patrimoni local contempla cinc àmbits temàtics i diversos tipus d'elements. El patrimoni inclòs en el treball s'estructura amb la següent tipologia:

1.-Patrimoni immoble	1.1- Edificis
	1.2- Conjunts arquitectònics
	1.3- Elements arquitectònics
	1.4- Jaciments arqueològics
	1.5- Obra civil
2.-Patrimoni moble	2.1- Elements urbans
	2.2- Objectes
	2.3- Col·leccions
3.- Patrimoni documental	3.1- Fons d'imatges

	3.2- Fons documental
	3.3- Fons bibliogràfic
4.-Patrimoni immaterial	4.1- Manifestacions festives
	4.2- Tècniques artesanals
	4.3- Tradició oral
	4.4- Música i dansa
	4.5. Costumari
5.-Patrimoni natural	5.1- Zones d'interès natural
	5.2- Espècimens botànics singulars
	5.3-Jaciments paleontològics

S'ha utilitzat el model de fitxa establert per l'Oficina del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona allotjada a la web <https://patrimonicultural.diba.cat/>, que comprèn els següents camps d'informació: Ubicació: Comarca, Lloc/Adreça, Emplaçament, Coordenades; Classificació: Número de Fitxa, Àmbit, Tipologia, Estil / Època, Segle, Estat de conservació, Protecció, Tipus de protecció, Observacions protecció, Data aprovació, Numero inventari Generalitat i altres inventaris, Accés, Ús actual, Titularitat, Titular, Fitxes associades, Autoria de la fitxa, Data de registre de la fitxa; Descripció; Observacions; Història; Bibliografia i Enllaços d'interès.

4.3. Programa de treball

Fase 1. Documentació prèvia

El treball es va iniciar amb la recerca documental en arxius, biblioteques i serveis oficials on hi ha informació referent al patrimoni cultural. Com a punt de partida es va consultar l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (IPA) i l'Inventari del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya (CCAA), l'Inventari del Patrimoni Industrial de Catalunya (IPIC), l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya (IPEC), l'Inventari d'Arbres Monumentals de la Generalitat de Catalunya, l'Inventari d'Espais d'Interès Geològic de Catalunya, l'Inventari de Zones Humides de Catalunya i l'inventari de camins ramaders. Aquesta relació de béns s'ha ampliat amb el document que es va fer l'any 2018 per al Catàleg de béns protegits que s'havia d'incorporar al Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM) de Piera, però que malgrat no estar aprovat oficialment, ens ha servit de font documental.

També s'ha consultat l'Arxiu Comarcal de l'Anoia, l'Arxiu de la Corona d'Aragó; l'Arxiu Nacional de Catalunya; l'Arxiu municipal de Piera; la Biblioteca de Catalunya i la Biblioteca municipal de Piera.

Pel que fa a la planimetria emprada, s'ha utilitzat els mapes virtuals de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, de Piera: topogràfic de 1:50.000; topogràfic de 1:25.000; topogràfic de 1:5.000; ortofotomatge de 1:5.000, ortofotomatge de 1:25.000. També s'ha consultat la planimetria del SITMUN de la Diputació de Barcelona i s'ha realitzat el treball de camp amb l'aplicació Orux Maps.

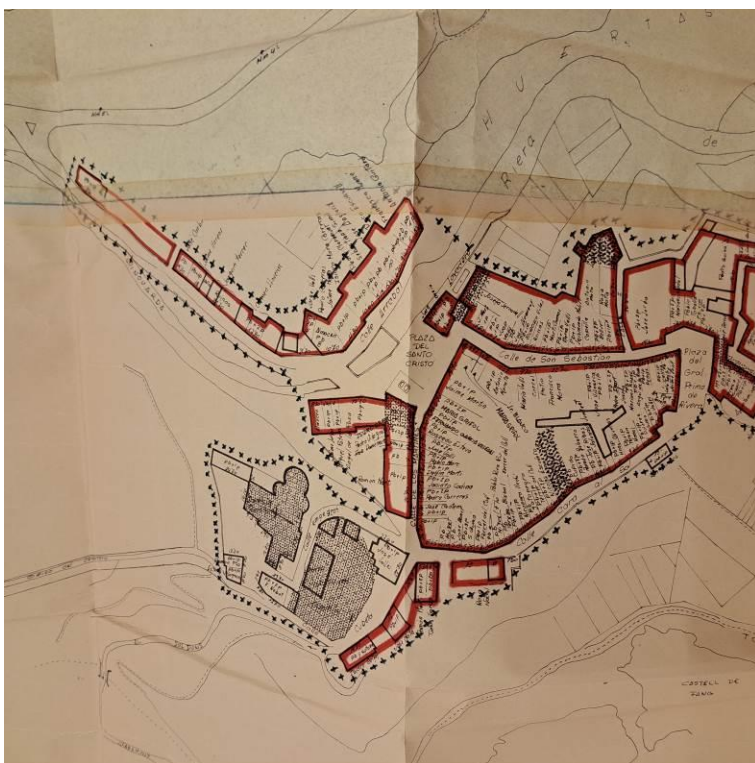
Fase 2. Treball de camp

La tasca més ingent d'aquesta fase ha estat la del treball de camp, cercant, localitzant i visitant els edificis, les fonts, els jaciments arqueològics, les masies i tot aquell patrimoni immoble, moble i natural que després es va incorporar al Mapa. Hem comptat amb la col·laboració

d'alguns experts locals i veïns que han facilitat la nostra feina acompanyant-nos a visitar els elements i contactant amb els propietaris perquè ens obrin les portes. Durant el treball de camp s'ha anotat tota la informació possible per la descripció dels elements de patrimoni, segons el model de fitxa establert i s'han situat topogràficament amb un aparell de GPS, en cas que el bé no estigués referenciat a la planimetria de l'Institut Cartogràfic de Catalunya. D'altra banda, s'han fotografiat en format digital els elements que han estat localitzats. Excepcionalment no s'ha pogut obtenir fotografies d'alguns elements per problemes amb l'accés o per tractar-se d'esdeveniments organitzats durant el curs de l'any i s'han utilitzat les fotografies cedides per persones o entitats del poble o el propi ajuntament.

Fase 3. Treball de gabinet

La darrera fase del treball ha consistit en la redacció de les fitxes i de la memòria a partir de la informació documental i la informació obtinguda del treball de camp, tant gràfica com escrita o oral. Finalment, s'ha fet una anàlisi i un diagnòstic concret de la rellevància, tipologia, potencialitat i possibilitats del patrimoni cultural de Piera.

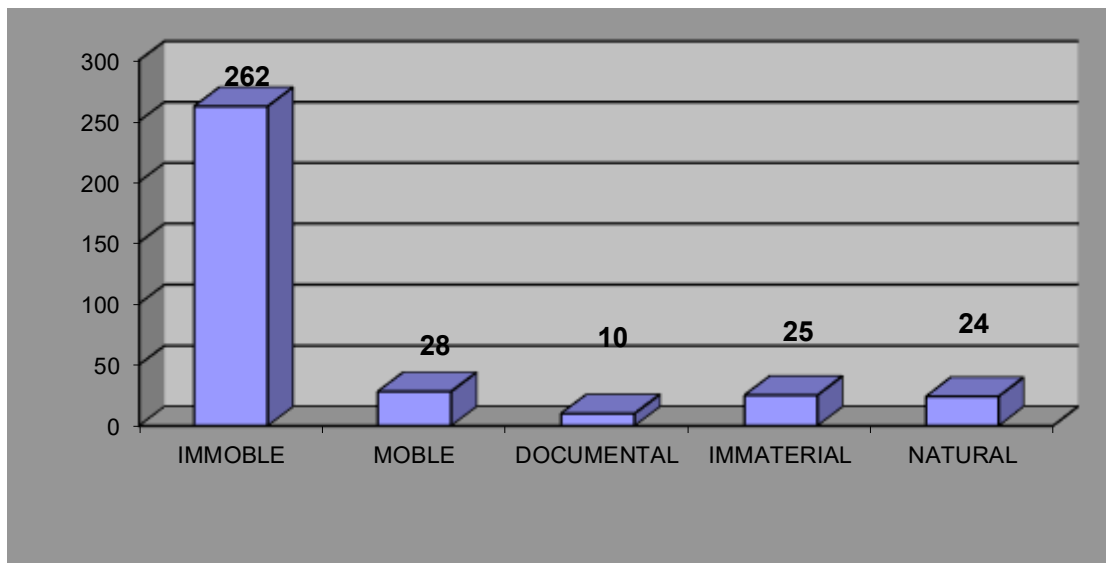
Mapa antic de Piera conservat a l'Arxiu municipal de Piera

5. RESULTATS DE L'ESTUDI

5.1. Elements fitxats i elements no fitxats

S'han fitxat un total de 349 elements del patrimoni cultural de Piera. En destaquen, per la quantitat de fitxes, els elements de patrimoni immoble, especialment els edificis. És menys nombrós el patrimoni documental, natural, immaterial i moble. Cal tenir en compte que hi ha alguns béns, com elements arquitectònics, elements mobles o petites construccions, que s'han inclòs, en la fitxa genèrica corresponent a altres elements immobles.

Àmbits / Tipologies		Codi		Nombre	%	Nombre	%
				Àmbits		Tipologies	
PATRIMONI IMMOBLE				262	75%		100%
Edificis	1.1					156	60%
Conjunts arquitectònics	1.2					17	6%
Elements arquitectònics	1.3					60	23%
Jaciments arqueològics	1.4					19	7%
Obra civil	1.5					10	4%
PATRIMONI MOBLE				28	8%		100%
Elements urbans	2.1					12	43%
Objectes	2.2					12	43%
Col·leccions	2.3					4	14%
PATRIMONI DOCUMENTAL				10	3%		100%
Fons d'imatges	3.1					3	30%
Fons documentals	3.2					7	70%
Fons bibliogràfics	3.3					0	0%
PATRIMONI IMMATERIAL				25	7%		100%
Manifestacions festives	4.1					11	44%
Tècniques artesanals	4.2					1	4%
Tradició oral	4.3					10	40%
Música i dansa	4.4					1	4%
Costumari	4.5					2	8%
PATRIMONI NATURAL				24	7%		100%
Zones d'interès	5.1					12	50%
Jaciment paleontològic	5.3					1	
Espècimens botànics	5.2					11	46%
TOTALS				349	100%	349	

Elements inventariats per àmbits

D'altra banda, en la realització del Mapa s'ha descartat fer la fitxa d'altres elements de patrimoni poc representatius perquè amb el temps han perdut algun dels seus valors originals, o perquè s'han destruït. Aquests elements també s'han inclòs en el llistat d'elements no fitxats, ja que malgrat que en puguem tenir alguna referència bibliogràfica o oral, no s'han localitzat, no s'hi ha pogut accedir o bé les notícies són massa vagues. Els béns del llistat d'elements no fitxats (veure annex 4) podran ser inclosos a la base de dades en futures revisions o actualitzacions del mapa, si es considera oportú.

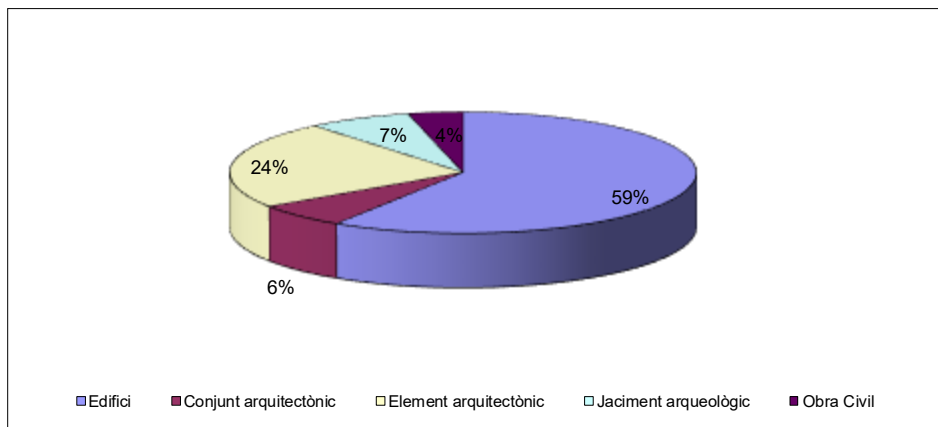
5.2. Patrimoni immoble

Com s'ha indicat anteriorment, en la selecció dels elements fitxats de patrimoni immoble, s'ha partit dels inventaris del patrimoni arquitectònic i arqueològic de la Generalitat de Catalunya, així com del document no aprovat del Catàleg de béns protegits del POUM de Piera del 2018, a més del buidatge bibliogràfic. A banda d'aquests elements, bona part dels elements han estat inventariats gràcies al coneixement del terme municipal de diversos experts locals. Durant el treball de camp s'han detectat elements dels quals no teníem coneixement prèviament, alguns dels quals han passat a formar part del Mapa de Patrimoni o d'altres s'han inclòs en el llistat d'elements no fitxats. És el cas de bona part dels edificis inventariats s'han considerat d'interès històric, arquitectònic i /o social.

En termes generals, el patrimoni immoble documentat és el reflex del desenvolupament urbà de la seva població i de les activitats econòmiques que s'hi ha desenvolupat. D'una banda, el nucli de Piera va començar a configurar-se durant el període baixmedieval, consolidant-se en època moderna amb cases d'obra popular i creixent de forma notable entre el segle XIX fins a mitjans del segle XX amb cases d'estil modernista i sobretot noucentista.

Mapa del Patrimoni Cultural

Piera (Anoia)

Percentatge de Patrimoni Immoble per tipologies.

Seguint el Plec de Prescripcions Tècniques de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, el patrimoni immoble s'ha classificat en cinc tipologies:

- Edifici: tipologia entesa com a construcció unitària, tant formal com volumètricament.
- Conjunt arquitectònic: format per l'agrupació física de diferents edificis i elements arquitectònics, que es poden entendre solidàriament pels seus valors formals i volumètrics.
- Element arquitectònic: part d'un conjunt o d'un edifici que per sí mateix té prou valors com per destacar-lo.
- Jaciments: restes o vestigis del passat de qualsevol tipus i cronologia. Inclou estructures en estat de ruïna.
- Obra civil: obres d'enginyeria de caràcter públic o comunal.

Edificis

Dins d'aquesta tipologia, s'han inventariat un total de cent cinquanta sis elements. Entre el patrimoni arquitectònic conservat hem de destacar els castells d'origen medieval de Piera, de la Ventosa i de Freixe. També hi trobem el patrimoni immoble religiós com són el Temple arxiprestal de Santa Maria i la capella de Sant Sebastià al nucli de Piera, i les capelles rurals de Santa Magdalena de l'Estela i de l'Ermida de la Mare de Déu de Mas Bonans. Als nuclis rurals de Bedorc, la Fortesa, Sant Jaume Sesoliveres, ca n'Aguilera i can Canals de Mas Bover també hi ha les respectives esglésies, com són Sant Sebastià, Santa Maria, Sant Jaume, Mare de Déu de la Mercè, Santa Creu de Creixà i Sant Joan Baptista. Al nucli de Piera hi queden edificis que conserven part de l'estructura medieval, com són algunes de les cases de la plaça Orpí com cal Gareny; cal Pau Saco, can Borrull i la casa de la Volta, al barri dels Gats. Són destacables també els casals que es van construir en època moderna al nucli de Piera, entre els que destaca el casal barroc de Casa Sastre, o cal Martí de l'Estany. Al mateix nucli de Piera, hi queden testimonis notables de cases construïdes al tombant del segle XIX i XX d'estil modernista i noucentista, com cal Pepus de la Llorensa, cal Flo, cal Víctor Riu o cal Sanahuja, entre moltes altres. No menys importants són les masies del terme de Piera, algunes de les quals d'origen medieval i que representen un patrimoni rural de gran valor. Alguns exemples són can Ferrer del Coll, can Flaquer, la Casa Blanca, can Ferrer de la Vall, el Freixe, la Venta, cal Marrugat i can Ribas, entre d'altres. Finalment, s'han inclòs els molins de la Ventosa, de ca l'Esquerrà i de can Ferrer del Coll.

Molí de can Ferrer del Coll

Conjunts arquitectònics

Com a conjunt arquitectònic s'han inventariat disset elements, que es corresponen amb conjunts d'edificis representats pels barris d'origen medieval de Piera, com són el Raval Jussà (actual barri dels Gats) i el Mercadal. Dins del nucli del Mercadal s'han inventariat com a conjunt les Cases de la plaça Orpí. També s'han inclòs els nuclis rurals de Bedorc, de la Fortesa, de Sant Jaume Sesoliveres i ca n'Aguilera. S'han considerat d'interès algunes cases agrupades en carrers en l'àmbit rural: can Cairot, les Casetes de Can Bou, el Veïnat de Can Canals de Mas Bover, el Portell i el carrer de la Torre. Per últim, també s'han inclòs el cementiri de Piera i el conjunt de Santa Creu de Creixà.

El Mercadal

Elements arquitectònics

Entre els elements arquitectònics, s'han inclòs a l'inventari seixanta dos elements. Corresponen a construccions de menor entitat que els edificis. D'una banda, s'han fitxat fonts amb estructura construïda i situades en un entorn no urbà, com són d'en Sala, la del mas Figueras, de can Parellada, de l'Abeurador, del Canyar, etc. En moltes d'aquestes fonts hi ha safareigs, que s'han inclòs dins la fitxa, tot i que també en trobem d'independents com el de l'hort de Can Fontanellas. En el context urbà, s'han inventariat diversos elements que formen part d'edificis, com són els portals de can Mata de la Torre i d'en Romanyà, els tres escuts heràldics de Casa Sastre, el portal de la desapareguda capella de Sant Maur, etc. S'han inclòs els rellotges de sol localitzats en l'àmbit rural i urbà, sempre que tinguin una certa entitat, antiguitat i es conservi de forma prou satisfactòria. En aquesta tipologia també s'ha fitxat la Creu de la plaça de la Creu.

Font de can Parellada

Jaciments arqueològics

Dins d'aquesta tipologia, s'han documentat un total de dinou jaciments arqueològics, la majoria dels quals es tracta de troballes de material en superfície, com són el de can Borràs, davant de la casa de ca n'Orpí, del Castell de Fang, etc.; on en motiu d'obres que han posat al descobert vestigis, com al Pla del Cementiri o les Tombes de la Coma. És destacable la necròpolis medieval prop del Maset, on s'hi conserven quinze sepultures, o la Cova de la Ventosa, on s'hi va localitzar un vas campaniforme i dos individus. Entre els jaciments també s'han inclòs masies i altres construccions enderrocades, atesa l'expectativa arqueològica de l'indret.

Necròpolis prop del Maset

Obra civil

Dins d'aquesta tipologia s'han fitxat deu elements corresponent a obres d'enginyeria. D'una banda s'han inventariat camins antics com el ramader de Marina i el Romeu de Montserrat, que travessen el terme de Piera: el camí Fondo i el Camí Ral. Hem de destacar l'existència de tres ponts antics, del camí de can Selva, del torrent de Nadal i del Raval, aquest darrer vestigi medieval del nucli antic. Relacionats amb l'aigua, s'han documentat les rescloses i rec dels molins de can Ferrer del Coll i de la Fortesa que duia l'aigua a la Colònia Pons del terme, avui, de Sant Sadurní d'Anoia; així com el rec del desaparegut molí de can Mata. Finalment, la sínia de cal Tresó al barri de ca n'Aguilera i la roda hidràulica de can Ferrer del Coll.

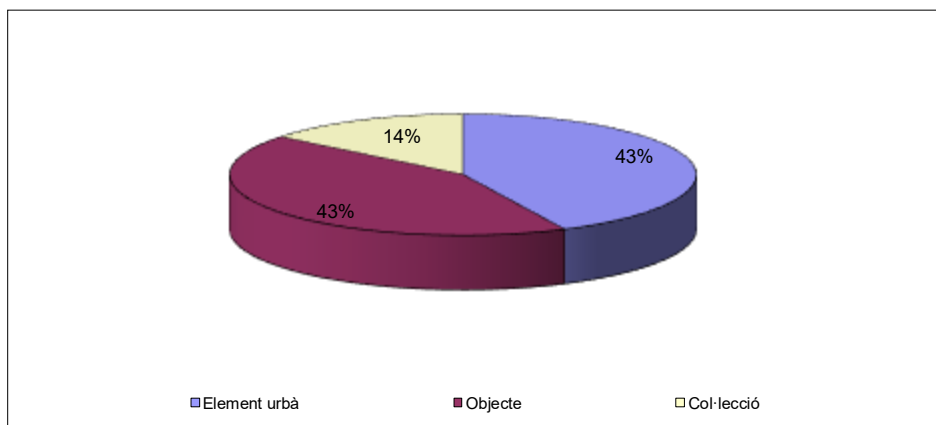
Resclosa del molí de can Ferrer del Coll

5.3. Patrimoni moble

Dins l'àmbit de patrimoni moble, els elements es classifiquen en tres tipologies:

- Element urbà: monuments, escultures o elements commemoratius situats a la via pública.
- Objectes: elements singulars.
- Col·leccions: sèries coherents d'objectes, integrats com a fons d'un museu o bé de caràcter privat.

En aquest àmbit hem pogut classificar catorze elements del patrimoni de Piera que s'adapten a les tres tipologies de patrimoni moble: elements urbans, objectes o col·leccions.

Percentatge de Patrimoni Moble per tipologies

Elements urbans

Entre els elements urbans inventariats, hi trobem d'una banda els de tipus religiós, com la Creu de la Pujada del Castell, la creu de la plaça del Sant Crist, la Creu del Cementiri i el Pedró de Sant Jaume Sesoliveres. S'han inventariat fonts urbanes, situades al parc d'Isaac Berroya, al barri de Sant Jordi, l'escultura de l'antiga font de la plaça del Peix i la que commemora l'agermanament amb el poble d'Estepa. També com a monument commemoratiu, s'ha inclòs el Monòlit a Rafael Casanova. Finalment, s'ha fitxat la premsa del carrer Piereta i la barra de les Perdius, situada sota el pòrtic de cal Gareny i on els caçadors hi penjaven les preses.

Barra de les perdius

Objectes

Dins d'aquesta tipologia hi trobem béns de tipus religiós, com són les campanes barroques de l'església de Sant Jaume de Sesoliveres, el fragment del retaule dels trinitaris i la imatge de la Mare de Déu, la capella de visita domiciliària del barri dels Gats, el jou de la campana de Santa Creu de Creixà, la pica de submersió medieval de Santa Creu de Creixà i el fragment de la mà de l'antic Sant Crist de Piera, que té molta devoció.

Pica de Santa Creu de Creixà

Col·leccions

S'ha inclòs la col·lecció municipal de pintura procedent del concurs de pintura ràpida. Al Museu Paleontològic de Sabadell hi ha diverses peces procedents de Piera, pel que també s'ha inventariat aquesta col·lecció.

5.4. Patrimoni documental

En l'àmbit de patrimoni documental els elements es classifiquen en tres tipologies:

- Fons d'imatges: imatges que formen part d'un fons o una col·lecció.
- Fons documentals: documents antics que formen part d'un arxiu o col·lecció.
- Fons bibliogràfics: edicions antigues que formen part d'una biblioteca o col·lecció.

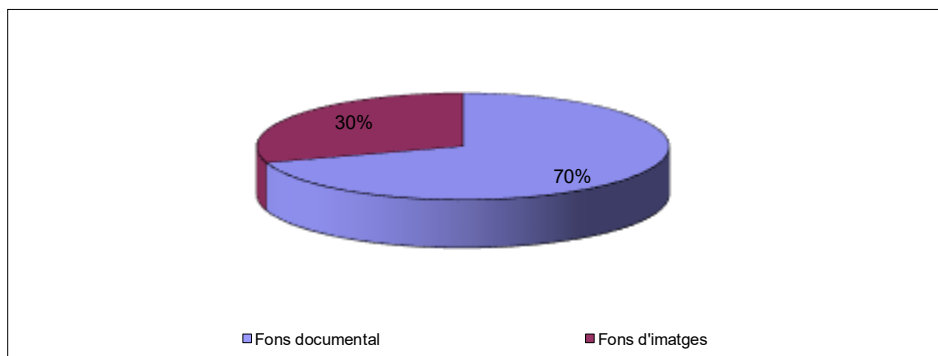
En aquest àmbit hem localitzat diversos elements del patrimoni de Piera que formen part de la tipologia Fons d'imatges i Fons documentals. No s'ha localitzat cap Fons bibliogràfic.

Fons d'imatges

Entre els fons d'imatges inventariats a la localitat, hi trobem el fons fotogràfic de l'arxiu municipal.

Fons documental

S'han inventariat fons documentals, entre els quals hi ha el fons generat pel propi arxiu municipal de Piera, on també hi ha dipositat el fons de Mas Valencià. Com a patrimoni documental s'ha inclòs el fons de ca n'Aguilera dipositat a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

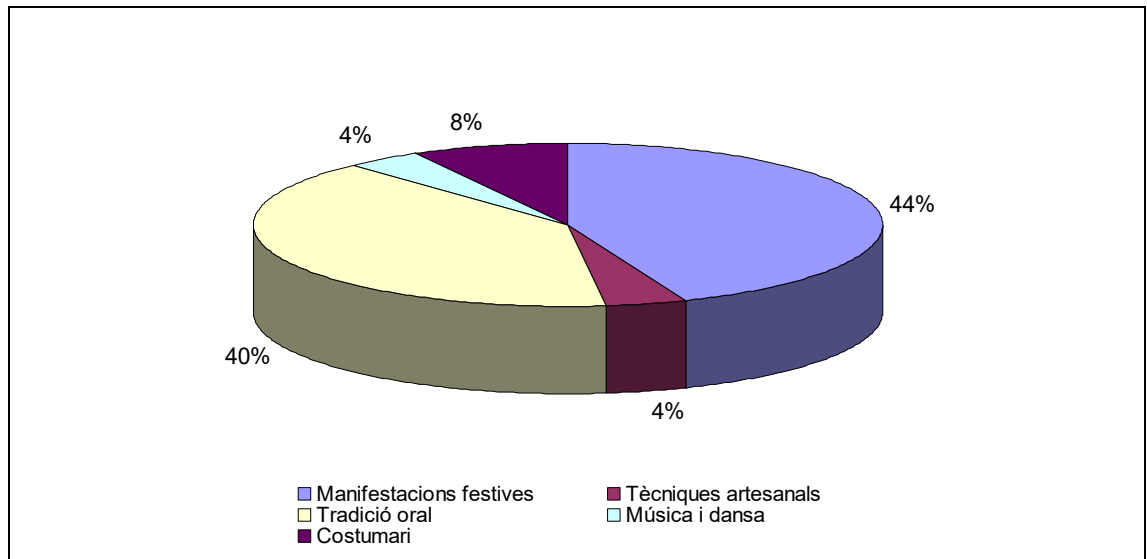
Percentatge de Patrimoni documental per tipologies

5.5. Patrimoni immaterial

En l'àmbit de patrimoni immaterial els elements es classifiquen en cinc tipologies:

- Manifestació festiva: festes populars locals més arrelades al territori.
- Tècniques artesanals: manifestacions singulars de la localitat relacionades amb activitats tradicionals, oficis, gastronomia...
- Tradició oral: referències de transmissió oral relacionades amb els llocs o elements locals.
- Música i dansa: manifestacions musicals tradicionals.
- Costumari: maneres de fer i costums pròpies de la localitat.

El patrimoni immaterial inventariat es pot quantificar en vint-i-cinc elements patrimonials.

Percentatge de Patrimoni Immaterial per tipologies

Manifestacions festives

Entre els onze béns relacionats amb el cicle festiu, trobem la destacada Fira del Sant Crist, que és l'esdeveniment festiu de més tradició de la vila. També l'aplec de Mas Bonans i de Can Ferrer del Coll, que gaudeixen de molta nomenada. S'han inventariat les festes majors de Piera, de Bedorc, de Sant Jaume Sesoliveres i de Ca n'Aguilera. Finalment, s'han inclòs el Pubillatge de Piera, els Falcons, el Pessebre Vivent i la Festa de la Forja, aquesta última malgrat de ser de creació prou recent ha estat molt ben rebuda.

Tècnica artesanal

La tècnica que s'ha inventariat ha estat la de la terrisseria, ja que representa un ofici molt important de la població i que va arribar a tenir molta nomenada.

Tradició oral

Dins d'aquesta tipologia s'han inclòs fins a 10 fitxes, entre les que destaquen la llegenda de la Maria Lleoparda vinculada al Sant Crist, i la llegenda del rei Jaume I. A part de les llegendes, s'han inclòs les frases paremiològiques locals "A Piera venen oli, a Vallbona venen sal, a Capellades el vinagre i a la Pobla l'enciam" i "A Piera fam, caguera i gent embustera".

Música i Dansa

Dins de la tipologia de música i dansa s'ha inclòs els goigs en llaor al Sant Crist de Piera.

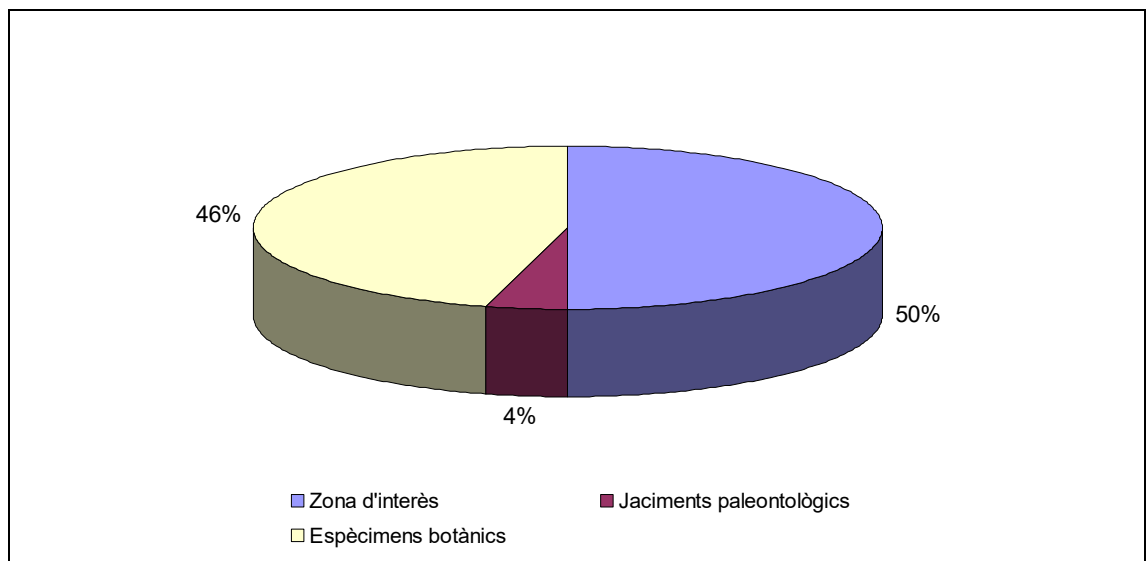
Costumari

S'han inventariat dos costums locals relacionats amb la tradició remeiera.

5.6. Patrimoni Natural

En l'àmbit de patrimoni natural els elements es classifiquen en tres tipologies:

- Zona d'interès: zones amb un valor ecològic, paisatgístic, zoològic, botànic...
- Espècimen botànic: elements botànics singulars
- Jaciments paleontològics

Percentatge de Patrimoni Natural per tipologies

El patrimoni natural inventariat es pot quantificar en vint-i-quatre quatre elements patrimonials classificats en zones d'interès, espècimens botànics i jaciments paleontològics.

Zona d'interès

Dins d'aquesta tipologia, s'han inventariat un total de dotze zones, entre les que hi ha els espais d'interès natural i/o paisatgístic com Les Flandes, Castell de Fang i la Foradada, per tractar-se de formacions geològiques singulars; i l'Espai Natural de les Valls de l'Anoia, inclòs dins la Xarxa Natura 2000 i on hi ha la zona ZEPA. També s'ha inclòs les fonts sense estructures construïdes, com són la Font del Xucla i els Degotalls de Can Mata. Com a cursos d'aigua s'han inventariat el riu Anoia i el Torrent de Nadal, així com el salt d'aigua de la Font d'en Sala i del Roc Estret. Finalment, s'han fixat els horts de la Parellada a tocar del nucli urbà i els Jardins de Cal Víctor Riu, que esdevenen un lloc dins del nucli urbà de gran valor natural, social i cultural.

Jardins de Cal Víctor Riu

Jaciments paleontològics

Dins d'aquesta tipologia s'ha inventariat el Jaciment paleontològic de Piera.

Espècimens botànics

Pel que fa als espècimens botànics, s'han inclòs onze exemplars, entre els que cal destacar la pineda declarada monumental de Can Ferrer del Coll i els arbres que hi ha a la Font de Can Flaquer i del Prat, de notables dimensions. També cal destacar dos exemplars força desconeguts a la vila, com són la Savina de Can Figueras i la Mata de Can Selva.

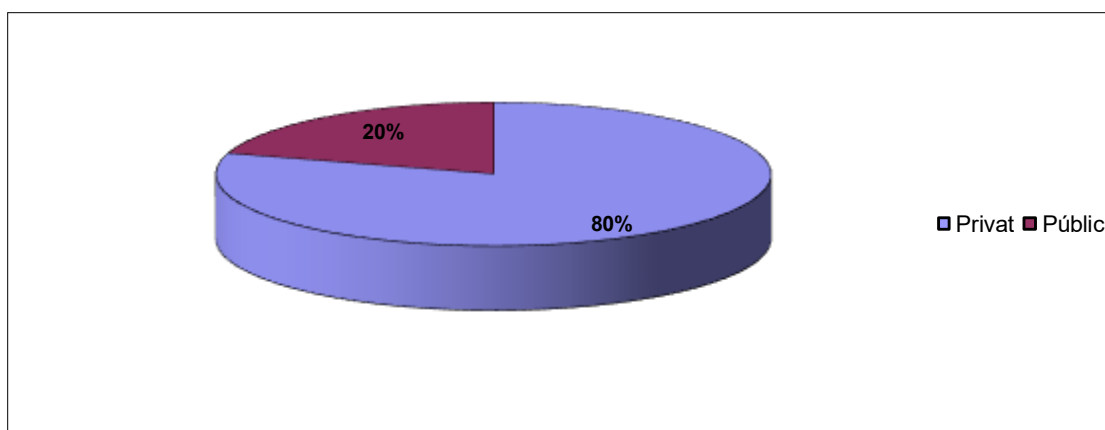

Pineda de can Ferrer del Coll

5.7. Estat actual dels elements inventariats

Titularitat

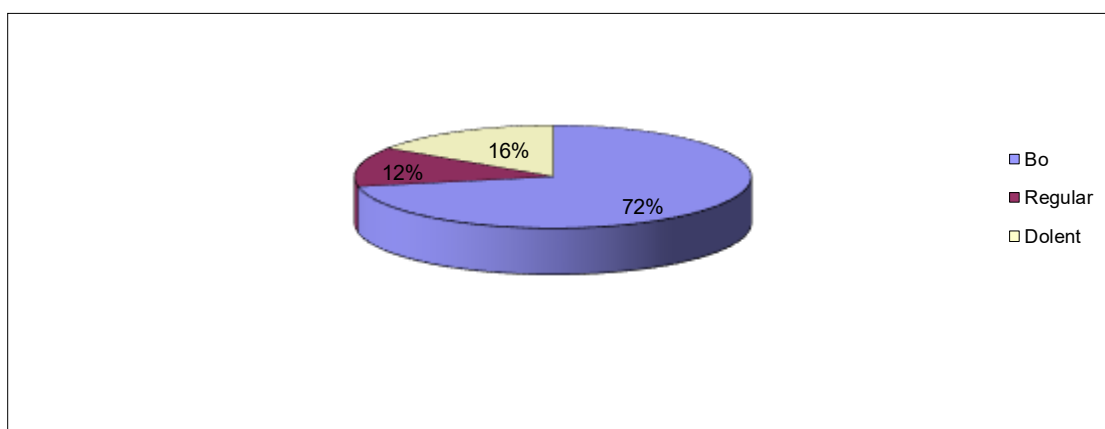
La titularitat dels elements fitxats són majoritàriament de caràcter privat. Els elements de titularitat pública són alguns edificis i espais, com també tots els elements urbans i tot el patrimoni immaterial.

Percentatges de la titularitat dels béns

Estat de conservació

La majoria del patrimoni cultural de Piera es troba en bon estat, amb un 72% dels elements que es troben ben conservats. Aquesta valoració està relacionada amb la voluntat tant de l'Ajuntament com dels habitants de Piera de preservar el seu patrimoni cultural. La majoria de béns que es troben en mal estat de conservació ho estan a causa de la seva falta d'ús.

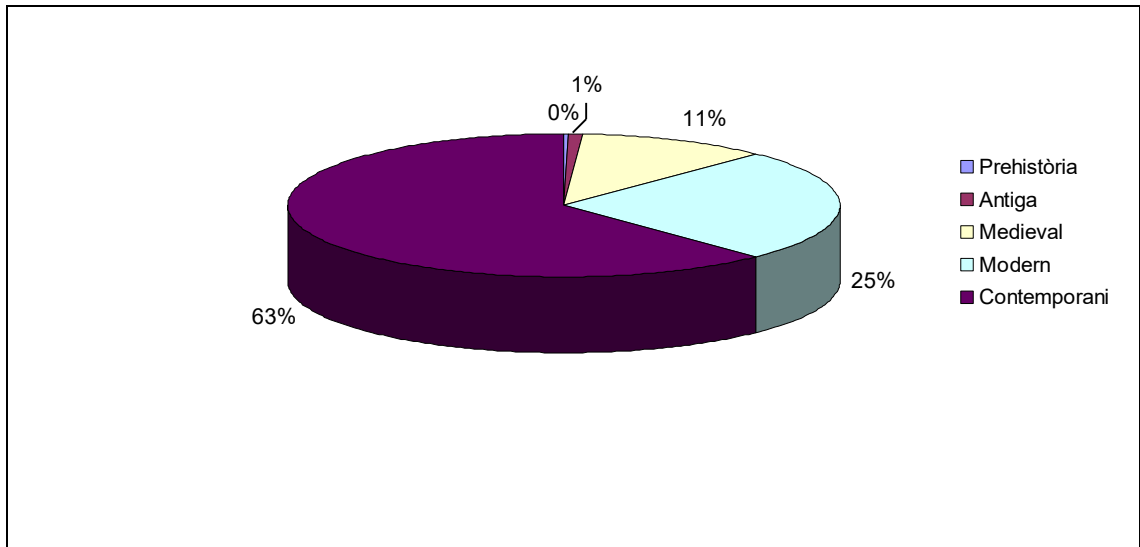

Percentatges de l'estat de conservació dels béns

Tant el patrimoni documental i natural presenten, en termes generals, un bon estat de conservació. En el primer cas, especialment dels fons documentals gestionats des dels arxius, estan conservats en condicions òptimes. En el cas del patrimoni immaterial, tenen una bona acollida i han estat recollides en publicacions.

Cronologia

Pel que fa a la cronologia dels elements, podem observar com la major part (63%) corresponen al període contemporani, que comprèn des del segle XIX fins als nostres dies.

Percentatges de la cronologia dels béns

Com veiem en el gràfic, el modern (segles XVI-XVIII) és el segon període més ben representat (25%), i és força significativa la quantitat de béns d'origen medieval (11%), que coincideix amb la consolidació del nucli. Cal considerar que hi ha casos que a les fitxes hem aportat una cronologia compartida (per exemple: moderna i contemporània), atès que la primera es correspon amb l'origen i les altres amb intervencions que s'hi hagin fet.

6. BIBLIOGRAFIA

- AAVV. (1997). *L'Anoia: Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- AAVV. (2018). *El molí de Can Ferrer del Coll: Un patrimoni històric i industrial al terme de Piera*. Col·lecció Cuabarrada nº1. Piera. Edició Antoni Escudero, Ramon Mora Davant, Joan Romeu Torres, Josep Maria Romeu Gustems.
- AAVV. (2023). *Els Ferrer del Coll: Terra i Arrels*. Col·lecció Cuabarrada nº2. Piera: CEPI d'Estudis Pierencs.
- ALMIRALL, I. (2016). *Catorze generacions d'un molí de la Torre de Claramunt. Evolució d'un molí paperer a través de la genealogia dels propietaris*. Revistes Catalanes amb accés obert.
- AMADES, J. (1982). *Costumari Català: el curs de l'any*. Barcelona: Salvat.
- AMADES, J. (1951). *Folklore de Catalunya. Cançoner "Refranys geogràfics catalans"*. Editorial Selecta-Catalonia, p. 1215.
- AMADES, J. (1999). *Folklore de Catalunya. Rondallística*. Barcelona: Editorial Selecta.
- AMADES, J.; PUJOL, f. (1936). *Diccionari de la dansa, dels entremesos i dels instruments de música i sonadors*. Vol I. Barcelona: Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera.
- AYMAMÍ, G. (2017). *Llegendes de l'Anoia*. Sant Vicenç de Castellet: Farell.
- BARTOLÍ, M. (1989). *La tradició remeiera a l'Anoia: infusions, ungüents, creences i tabús*. Igualada: Òmnium Cultural.
- BATALLER, J.R. (1941). *Los yacimientos paleontológicos de Piera (Barcelona)*. Separata de: Boletim Sociedade Geologica de Portugal. Vol. 1, fasc. 1.
- BIOSCA, E.; VINYOLÉS, T.; XORTÓ, X. (2001). *Des de la frontera: castells medievals de la marca*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.
- BISBAL, M.A.; MIRET, M.T.; MONCUNILL, C. (2001). *Els goigs a la comarca de l'Anoia*. Barcelona: Fundació Salvador Vives i Casajuana.
- CAMPILLO, X.; LÓPEZ-MONNÉ, R. (2010). *El llibre dels camins. Manual per esvaïr dubtes, desfer mites i reivindicar drets*. Tarragona: Arola editors.
- CARAFÍ, À.; ESCUDERO, A.; ROMEU, J. "Ed." (2013). *Els papers dels Parellada (el Bedorc, segles XIV a XX)*.
- CAROL, R. "Ed." (1978). *Frases fetes dels Països Catalans*.
- CATALÀ, P. (1990). *Els Castells Catalans*. Vol 5. Barcelona: Rafel Dalmau.
- Catàleg de Béns Protegits del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Piera, 2018.
- Catàleg de masos, masies i cases rurals en sòl no urbanitzable. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal, 2018.
- CORAL, M. (2021). *El patrimoni arquitectònic de la vila de Piera: Una mirada panoràmica sobre la conservació dels béns immobles pierencs catalogats*. TFG Història de l'Art. Universitat de Barcelona.
- CORAL, M. (2023). *Piera desapareguda*. El Papiol: Efadós.

- CRUZ, J. (1987). "Notícia sobre unes propietats a la vila i terme de Piera durant el segle XIII: la formació d'un domini de la Pia Almoina de la Seu de Barcelona": *Miscèl·lània Penedesenca*. Vilafranca del Penedès: Institut d'Estudis Penedesencs.
- DELGADO, M. (1995). "Culte i profanació del Sant Crist de Piera": *Miscellanea Aqualatensia*. Igualada: Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada.
- ESCUADERO, A. "Ed.". (1981). *El terme municipal de Piera*. Capellades.
- ESCUADERO, A. "Ed.". (1998). *Retalls d'història*.
- ESCUADERO, A. "Ed.". (1999). *Fonts de la vila i terme de Piera*. Capellades.
- ESCUADERO, A. (1988). "Piera": Història de les comarques de Catalunya. Anoia, vol. II. Edicions selectes: Manresa.
- ESTRADA, G. (2015). "L'arquitectura de Cèsar Martinell i Brunet a la comarca de l'Anoia": *Miscellanea Aqualatensia*. Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada: Igualada.
- GAVIN, J. M. (1991). *Inventari d'esglésies: Anoia*. Sant Cugat del Vallès: Arxiu Gavin.
- Inventari del Patrimoni Cultural Immoble de Catalunya. Patrimoni Arqueològic i paleontològic. Piera (Anoia). Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Generalitat de Catalunya.
- Inventari del Patrimoni Cultural Immoble de Catalunya. Patrimoni Arquitectònic. Piera (Anoia). Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Generalitat de Catalunya.
- Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya. Generalitat de Catalunya.
- LACUESTA, R.; GONZÁLEZ, X. (2009). *Modernisme a l'entorn de Barcelona*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- LLONGUERAS, M.; FERRER, P.; CAMPILLO, D.; MARTÍN, A. (1981). "Enterrament campaniforme a la Cova de la Ventosa (Piera, Anoia)": *Ampurias*. 43. Museu d'Arqueologia de Catalunya: Barcelona.
- MUNÉ I SELLARÉS, L. (1983) "Els molins paperers de a comarca de l'Anoia. Introducció al seu estudi" a *Miscel·lània Aqualatensia* 3. CECI.
- PALAU, S. (1991). "Els molins fariners de la conca de l'Anoia": *Miscèl·lània Penedesenca*. Vilafranca del Penedès: Institut d'Estudis Penedesencs.
- PARCERISSAS, J. (2015). *Piera: guia d'història, art i arquitectura*. Piera: Ajuntament de Piera.
- PASCUAL, P. (2011). *Crèdit hipotecari i acumulació de capital immobiliari. L'exemple del farmacèutic i prestador Francesc de Paula Rosés*. Centre d'Estudis Antoni de Capmany i Universitat de Barcelona.
- PLADEVALL, A., dir. (1984). *Catalunya Romànica: Anoia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- PLADEVALL, A. ; TOSAS, T. (1997). *Inventari del patrimoni arquitectònic de Catalunya. L'Anoia*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- Revista Curiositats de Catalunya. Any 1. 11 de gener de 1936.
- ROVIRA i MERINO, J. MIRALLES i SABADELL, F. (1999). 'Camins de transhumància al Penedès i Garraf. Aproximació a les velles carrerades per on els muntanyesos i els seus ramats baixaven dels Pirineus a la marina'. Vilafranca del Penedès. Edita: Associació d'Amics dels Camins Ramaders.
- SABATÉ, F. (1993). "L'Anoia durant l'època romànica (segles X-XIII) ": *Miscellanea Aqualatensia*. Igualada: Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada.
- SADURNÍ, P. (1982). *Retalls del folklore penedesenc*. Vilafranca del Penedès: Museu de Vilafranca.
- SERRA, M. (2001). *El Sant Crist de Piera*. Barcelona: Claret.

SILVESTRE, J.M. (1999). *Els Trinitaris 1205-1835 i les Trinitàries a Piera*. Religioses Trinitàries de Mallorca.

Societat Catalana de Gnomònica (2004). *Els rellotges de sol de Catalunya*. El Papiol: Efadós.

SOLER-BECERRO, R. (2017). "Viticultura, propietat i conflicte agrari a l'antic Deganat de Piera durant el primer terç del segle XX": *Miscellanea Aqualatensia*. Igualada: Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada.

VÁZQUEZ. R. (2016). *Els gegants de l'Anoia*. Els Gegants Som. Cultura i Festa.

VÉLEZ, R. (1946). *El castillo de Piera y los palacios de Barcelona del Real Patrimonio de la Corona de Aragón*.

VILANOVA, J. "Ed." (2005). *Camins per la memòria*.

VINYETA, R. (1985). *El arbres monumentals de Catalunya*. Torelló: Editorial Celblau.

Pàgines web:

Ajuntament de Piera: <https://www.viladepiera.cat/>

Museus en línia: <https://museusenlinia.gencat.cat/eMP/eMuseumPlus>

Monuments commemoratius de Catalunya: <https://monuments.iec.cat/>

Generalitat de Catalunya: <http://www.gencat.cat/>

Diputació de Barcelona: <http://www.diba.cat/>

Mapes de patrimoni cultural: <https://patrimonicultural.diba.cat/>

Institut d'Estadística de Catalunya: <http://www.idescat.cat/>

ANNEX 1. LLISTAT D'ELEMENTS NO FITXATS

El següent llistat inclou aquests elements i el motiu de la seva eliminació:

Denominació	Justificació
Capella de Sant Maur	IPA. La van enderrocar i se'n conserva el portal darrera l'escola de música
Can Vidal de Malcavaller	IPA. La van enderrocar. També surt al llibre de l'inventari de la Generalitat de l'Anoia on diu que tenia pintures vuitcentistes i un portal del segle XVI.
Font del Trull	No localitzada
Font de Cal Poch	No localitzada
Font del Llorer	No localitzada
Font de Santa Creu	No localitzada
Deus de Cal Francesc	No localitzada
Font del Pi	No localitzada
Font del Climent	No localitzada
Font del Negus	No localitzada
Font de la Pineda (la verneda)	Fora de terme
Font de Morera	Desapareguda
Font de la Ventosa	Desapareguda
Font del Cadiraire	Desapareguda
Font de la Guixana	Desapareguda
Font del Ventosa (Gumersindo)	No localitzada
Font de Can Xarot	Desapareguda
Font de Casa Blanca	Desapareguda
Font de Can Ribas	Desapareguda

Font de l'hort de Can Creixell	Desapareguda
Font de l'hort de la torre	Desapareguda
Font del Ferrer	Desapareguda
Font de la Senyora	Desapareguda
Font del Saco (del Mosquit)	Desapareguda
Font de Can Capellans	Desapareguda
Font Xapitè	No localitzada
Font de Can Xaus (torrent)	Desapareguda
Font del Pepet	Desapareguda
Font Mar de l'aigua	Desapareguda
Font fresca	Desapareguda
Resclosa de la font fresca	Desapareguda
Font de Can Mas	Desapareguda
Font de Ca l'Almirall	Desapareguda
Gruta de Can Valls de Bedorc	Desapareguda
Can Valls de Bedorc	Desapareguda
Font de la Teula	Desapareguda (tapada per una esllavissada)
Font de Can Selva	Desapareguda (tapada per una esllavissada)
Font del Forn	Desapareguda
Font de Can Xaus (masia)	Desapareguda
Font del Talegre	Desapareguda
Font del Capçut	desapareguda
Font de Can Ferrer del Coll	Desapareguda
Font de la resclosa	desapareguda
Font de Can Ferrer de la Vall	desapareguda
Font de Can Bou	desapareguda

Mapa del Patrimoni Cultural
Piera (Anoia)

Font de Mas Bonans	desapareguda
Font de Can Ferriol	desapareguda
Font del Becu	desapareguda
Ca l'Ànec	desapareguda
Cal Barraquer	desapareguda
Maset del Borrell	desapareguda
Can Mas	desapareguda
Can Muntaner	desapareguda
Can Pere Valls	desapareguda
La Tita el Fumat (drac de Piera)	Desaparegut
Puntaires	Poc significativa
Can Pujades	Fora de terme
Font freda	No localitzada
Mina del sopes	No localitzada
Font de la Roqueta	Desapareguda
Barraca de Can Borràs	Poc significativa
Els caselots	No localitzat
Maset del Martí	Desapareguda
Can Mata de la clota	Desapareguda
Can Roig	Desapareguda
Masia de Santa Creu de Creixà	Desapareguda
La Torre de la Fam	desapareguda
Casa gran de Can Soteras	Poc significativa

**Diputació
Barcelona**

Àrea de Cultura

Gerència de Serveis de Cultura

Oficina de Patrimoni Cultural

Edifici Bogatell

Zamora 73, 4a planta. 08018 Barcelona

o.patrimonio@diba.cat · www.diba.cat